

GEOGRAFIYADA UMUMIY O‘RTA TA’LIM DAVLAT TA’LIM STANDARTLARINING MAZMUNI

G.U.Baqoyeva

*Buxoro davlat pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlar fakulteti,
Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari yo‘nalishi talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada geografiyada umumiy o‘rta ta’lim davlat ta’lim standartlarining mazmuni tahlil qilinadi. Ta’lim standartlari o‘quvchilarga geografik bilimlar, ko‘nikmalar va kompetensiyalarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek standartlarning asosiy komponentlari, mavzular va bo‘limlar, o‘quvchilarning erishishi kerak bo‘lgan maqsadlar, ko‘nikmalar va baholash mezonlari keltirilgan.

Kalit so‘zlar: geografiya, ta'lim tizimi, ko'nikmalar, ta'lim standartlari, tanqidiy fikrlash, ijodiy yondashuv, asosiy komponentlar.

Abstract: This article analyzes the content of state educational standards of general secondary education in geography. Educational standards are important in the formation of geographical knowledge, skills and competencies for students. Also listed are the core components of the standards, topics and sections, student goals, skills, and assessment criteria.

Key words: geography, educational system, skills, educational standards, critical thinking, creative approach, basic components.

Geografiya fani umumiy o‘rta ta’lim tizimida muhim o‘rin tutadi. U o‘quvchilarga geografik bilimlarni berish, tabiat va jamiyat o‘rtasidagi munosabatlarni tushunishga yordam berish maqsadida o‘qitiladi. Davlat ta’lim standartlari esa ta’lim jarayonining sifatini ta’minlash, o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini belgilashda muhim ahamiyatga ega. Ta’lim standartlarining asosiy maqsadi o‘quvchilarga geografik bilimlarni, ko‘nikmalarni va kompetensiyalarni shakllantirishdir. Bu standartlar o‘quvchilarning geografik jarayonlarni, tabiiy va ijtimoiy muhitni, shuningdek, ularning o‘zaro aloqalarini tushunishlariga yordam beradi. Shuningdek, ta’lim standartlari o‘quvchilarning tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va ijodiy yondashuv ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Davlat ta’lim standartlari quyidagi asosiy komponentlardan iborat. Mavzular va bo‘limlar geografiya ta’limi uchun belgilangan mavzular va bo‘limlar o‘quv dasturining asosini tashkil etadi. Ular tabiiy geografiya, ijtimoiy geografiya, iqtisodiy geografiya va boshqa sohalarni o‘z ichiga oladi. Har bir mavzu bo‘yicha o‘quvchilarning erishishi kerak bo‘lgan maqsadlar belgilangan. Bu maqsadlar o‘quvchilarning bilim darajasini, ko‘nikmalarini va kompetensiyalarini aniqlaydi. Ta’lim standartlarida o‘quvchilarning qaysi

ko'nikmalarga ega bo'lishi kerakligi ko'rsatilgan. Bu ko'nikmalar geografik xaritalarni o'qish, statistik ma'lumotlarni tahlil qilish, geografik jarayonlarni kuzatish va boshqalarni o'z ichiga oladi. O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholash uchun mezonlar belgilangan. Bu mezonlar o'quvchilarning erishgan natijalarini aniqlashda yordam beradi. Davlat ta'lim standartlari geografiya ta'limining sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ular o'qituvchilarga darslarni rejalashtirishda, o'quv dasturlarini ishlab chiqishda va o'quvchilarni baholashda yo'naltiruvchi asos bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, ta'lim standartlari o'quvchilarning bilimlarini bir xil darajada baholash imkonini beradi, bu esa ta'lim tizimining shaffofligini ta'minlaydi. Geografiya ta'limida davlat ta'lim standartlariga muvofiq innovatsion yondashuvlar qo'llanilishi zarur. Bu yondashuvlar o'quvchilarning qiziqishini oshirish, ularning faol ishtirokini ta'minlash va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Masalan, interaktiv xaritalar, virtual ekskursiyalar, loyiha asosida o'qitish va boshqa zamonaviy metodlar geografiya ta'limini yanada qiziqarli va samarali qiladi.

Ta'lim standartlarining ta'lim jarayoniga ta'siri bir qator jihatlardan iborat. Ta'lim standartlari o'quv jarayonining sifatini oshirishga yordam beradi. Ular o'quvchilarning erishishi kerak bo'lgan bilim va ko'nikmalarni aniq belgilab beradi, bu esa ta'limning samaradorligini oshiradi. Standartlar ta'lim jarayonida bir xil yondashuvlarni qo'llashni ta'minlaydi. Bu o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasida umumiy tushuncha va maqsadlarni shakllantiradi. Ta'lim standartlari baholash mezonlarini belgilaydi, bu esa o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini ob'ektiv baholash imkonini beradi. Bu jarayon o'quvchilarning o'z-o'zini baholashiga ham yordam beradi. Standartlar ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llashni rag'batlantiradi. O'qituvchilar yangi metod va texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirishlari mumkin. Ta'lim standartlari o'quvchilarning qiziqishini oshirishga yordam beradi, chunki ular o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. Standartlar ta'lim tizimining shaffofligini ta'minlaydi, bu esa ota-onalar va jamiyat uchun ta'lim jarayonini tushunishni osonlashtiradi. Ta'lim standartlari o'qituvchilarni tayyorlash va ularning professional rivojlanishiga yordam beradi. O'qituvchilar standartlarga muvofiq o'z darslarini rejalashtirish va o'tkazishlari kerak. Umuman olganda, ta'lim standartlari ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, ta'lim tizimining sifatini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Geografiya bo'yicha umumiy o'rta ta'lim davlat ta'lim standartlari o'quvchilarga zarur bilim va ko'nikmalarni berish, ularning dunyoqarashini kengaytirish va amaliy tajribalarini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu standartlar ta'lim jarayonining sifatini ta'minlash, o'quvchilarning bilimlarini baholash va o'qituvchilarga darslarni rejalashtirishda yordam beradi. Geografiya ta'limida innovatsion yondashuvlar qo'llanilishi esa o'quvchilarning qiziqishini oshirish va ularning faol ishtirokini

ta'minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. (2020). "Umumiy o'rta ta'lim uchun davlat ta'lim standartlari". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi.
2. Abdullaeva, M. (2019). "Geografiya o'qitish metodikasi". Tashkent: O'zbekiston davlat pedagogika universiteti.
3. Jumaniyazov, A. (2021). "Geografiya fanidan o'quv dasturlari va standartlar". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
4. Saidov, S. (2022). "Geografiya fanini o'qitishning zamonaviy usullari". Tashkent: O'zbekiston milliy universiteti.
5. Toshpulatov, A. (2021). "Geografiya fanining asoslari". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi.
6. Murodov, B. (2020). "Geografiya va ekologiya: nazariya va amaliyot". Tashkent: O'zbekiston davlat universiteti.